BUDOUCNOST DOHOD O VOLNÉM OBCHODU

DALIBOR STEHNO
dalibor.stehno@amo.cz

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních tématech, a to především prostřednictvím simulace jednání tří klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO a EU.

studentsummit.cz

summit@amo.cz

facebook.com/studentsummit

instagram.com/praguestudentsummit

twitter.com/studentsummit

youtube.com/studentsummit

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu avzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Dalibor Stehno

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského summitu.

Autor: Dalibor Stehno
Imprimatur: František Novotný, Jakub Kopřiva, Kryštof Kruliš
Jazyková úprava: Jan Venc, Martin Hvězda, Alžběta Filipiková
Sazba: Simona Petrů, Petra Hubatková
Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXIV. ročníku Pražského studentského summitu.
© AMO 2018

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz
IČ : 65 99 95 33

www.amo.cz
www.studentsummit.cz

1 Úvod — 3
2 Důležitost mezinárodního obchodu — 3
2. 1 Teorie absolutní a komparativní výhody — 3
3 Volný trh a jeho překážky — 4
4 Dohody o volném obchodu — 4
5 Výhody vyplývající z volného trhu — 5
6 Nevýhody volného trhu — 5
7 Problémy spojené s volným trhem — 6
7. 1 Obecná rizika — 6
7. 2 Pracovní místa — 6
7. 3 Životní prostředí a obnovitelné zdroje — 6
8 Světová obchodní organizace — 7
8. 1 Základní principy jednání ve WTO — 7
8. 2 WTO a ECOSOC — 7
8. 3 Současná situace vyjednávání ve WTO — 8
9 Možná řešení — 9
10 Závěr — 9
Otázky pro jednání — 10
Doporučené zdroje — 10
Seznam použitých zdrojů — 11

1 Úvod

Vývoj světové ekonomiky po studené válce směřoval převážně k liberalizaci světového trhu. V posledních letech ale můžeme vnímat hlasy upozorňující na negativa s volným trhem spojená. Souběžně s tím jdou protekcionistická opatření některých světových ekonomik,[1][2] po nichž můžeme mezi nimi sledovat tvrdá vyjednávání. V médiích se o tom mluví jako o „obchodní válce", která může vyústit ve zpomalení nebo i v zastavení růstu globální ekonomiky,[3] což by mohlo mít katastrofální důsledky. Tato válka je ale pouhou špičkou ledovce.

Ačkoliv je nutno konstatovat, že toto není standardní agendou ECOSOC, vyvolává napjatá a nejistá politická situace prostor jednat o tomto bodu agendy i v této Radě – tedy v ústředí Spojených národů podporujícím inovativní myšlení vytvářející konsensus o cestách vpřed a koordinující úsilí o dosažení mezinárodně dohodnutých cílů. Hospodářská a sociální rada by mohla přinést k jednacímu stolu nový impulz pro multilaterální jednání o budoucnosti dohod o volném obchodu s důrazem na Cíle udržitelného rozvoje.

V tomto dokumentu se dozvíte, proč státy na mezinárodní trh vstupují a jaké nástroje vlád tento trh ovlivňují. Vysvětleny budou i výhody, nevýhody a problémy spojené s volným trhem. Představena bude Světová obchodní organizace odpovídající za dohody o volném trhu. Ke konci bude i nastíněna možná budoucnost volného obchodu.

2 Důležitost mezinárodního obchodu

Mezinárodní obchod umožňuje konzumentům **větší výběr zboží**, které je díky zvýšené konkurenci dostupné **často i za nižší cenu**. Dalším důvodem pro vstup do mezinárodního obchodu je snaha, aby prostřednictvím **dělby práce** byla **zvýšena efektivita výroby** a v této souvislosti i **úroveň blahobytu daného státu**.

2. 1 Teorie absolutní a komparativní výhody

Státy s **absolutní** výhodou mají většinou monopol **přírodních** (ropa, železná ruda) a **klimatických podmínek** (exotické plodiny), nebo mají jednoduše **lepší podmínky pro výrobu určitého zboží**. Z toho vyplývá, že můžou vyrábět zboží s **nižšími náklady** než konkurence – v něm mají tedy absolutní výhodu. Může se jednat například o levnou pracovní sílu, úrodnější půdu, méně nákladnou výrobu elektřiny apod. Tato výhoda se může při zvyšování kvantity zboží ještě zvýšit, proto je pro tyto státy zapojení do mezinárodního obchodu velice efektivní.

Komparativní výhoda zjednodušeně spočívá v tom, že stát soustředí svou výrobu na výrobky, u kterých dosahuje nejvyšší produktivity práce – ty pak může výhodně exportovat. Obory, kde je produktivita nižší, může přenechat státům jiným a nechat je importovat. Pro lepší představu je uveden příklad s tabulkou 1. (viz níže) a vysvětlením.

Představme si, že v zemích A a B funguje perfektně směnný obchod, kde se dá jednoduše získat jakékoliv zboží za jiné zboží, které se vytvořilo za stejnou dobu práce. V zemi A i B produkují zemědělci pouze pšenici a oděvy.

„V zemi A by se za 6 kg pšenice dalo koupit 10 ks oděvů a zemědělec by na výrobu 6 kg pšenice potřeboval jeden den práce, stejně jako na výrobu oděvů. V zemi B by za 6 kg pšenice bylo možné koupit 18 ks oděvů, avšak zemědělec v zemi B by musel vynaložit třídenní práci."[4] Zjednodušeně řečeno je země A výkonnější ve výrobě obou druhů zboží, ale poměr směny pšenice:oděvy se v jednotlivých zemích liší.

„Kdyby země A mohla dostat za 6 kg pšenice více než

zboží	země A za 1 den	země B za 1 den
pšenice	6 kg	2 kg
oděvy	10 ks	6 ks

Tab. 1: Příklad komparativní výhody

10 ks oděvů, vyplatilo by se této zemi vyvážet pšenici (což by v zemi B dostat mohla, a proto ji bude vyvážet). Naopak pro zemi B by bylo výhodné vyvážet oděvy, poněvadž za 1 ks oděvu získá ze země A více pšenice než z vlastní výroby."[5]

3 Volný trh a jeho překážky

Volný trh je ekonomický systém řízený nabídkou a poptávkou, ve kterém regulační opatření vlád neexistují, nebo jsou minimální.[6] Vlády mají několik přímých nástrojů pro regulaci zapojení svého státu v mezinárodním obchodu.

Clo je daň, kterou stát vybírá za dovoz zboží do země. Clo zvyšuje cenu dováženého zboží, které je tím pádem méně dostupné, a snižuje konkurenceschopnost dováženého zboží. Existuje i vývozní clo, které se používá, pokud hrozí v zemi nedostatek určitého zboží.

Kvóta je maximální objem zboží, které může být konkrétním dovozcem dovezeno do dané země a limituje tak jeho podíl na trhu. „Protože efekty kvót nemohou být ovlivněny znehodnocením zahraniční měny, nebo dotacemi exportovaného zboží, mohou ještě výrazněji narušovat mezinárodní obchod než cla."[7]

Nejvíce extrémním opatřením je **embargo**, které znamená zákaz obchodu s konkrétním státem. Může být uvaleno jak pouze na vývoz, tak pouze na dovoz, případně obojí. Může být také uvaleno jen na určité zboží.

Nástrojem jiného charakteru je potom **dotování exportovaného zboží**. Tyto dotace umožňují vývozcům dodat na cizí trh více výrobků, které by se na tomto trhu bez dotace neuchytily.[8]

Státy se mohou také uchýlit k **manipulaci se směnnými kurzy** a získat tak možnou výhodu na zahraničním trhu.

„Volnosti trhu" mohou také bránit opatření jiného druhu než výše uvedená. Překážky **administrativního** charakteru mohou ztížit vstup na trh v případě, že zatíží firmu velkým množstvím papírování, nebo záměrně zdržují při vyřizování různých povolení spojených s expanzí na svůj trh. Státy mohou také rapidně **zpřísnit normy** na importované zboží, například zvýšit **kvalitativní standardy** pro určitý druh zboží, nebo mít absurdně vysoké nároky na **bezpečnostní a zdravotní podmínky** se zbožím spojené. Obdobně můžou deklarovat vysoké nároky spojené s **ochranou životního prostředí**, které dovozci nemohou splnit.[9] Mezi nejrozvinutějšími ekonomikami jde z většiny o překážky tohoto charakteru (např. při vyjednávání TTIP mezi USA a EU byla mezi aktivisty v některých státech Evropské unie velká obava z přílišné změny kvalitativních standardů v důsledku uzavření dohody).[10]

Na omezení všech výše uvedených překážek klade důraz **Světová obchodní organizace** (více o ní a její činnosti v kapitole 8), právě tento tlak můžeme považovat za jednu z jejích hlavních činností.

4 Dohody o volném obchodu

Dohoda o volném obchodu (angl. Free Trade Agreement, FTA) je jakákoliv dohoda mezi dvěma a více státy, která se snaží odstranit překážky bránící volnému obchodu – ať už se jedná o snižování cel, odstraňování kvót, nebo sjednocování standardů některých výrobků. Dohoda o volném obchodu se také může týkat jen jednoho nebo několika málo druhů zboží.

Všechny dohody tohoto typu registruje Světová obchodní organizace, která také poskytuje prostor pro vyjednávání těchto dohod.

Dohody o volném obchodu vytvářejí svým působením zónu volného obchodu, tedy stupeň ekonomické integrace, ale protože stádia integrace navazují na sebe, můžeme i při dohodách zajišťující integraci vyššího stupně (např. celní unii) v jistém smyslu stále mluvit jako o dohodách o volném obchodu.[11]

Dohody o volném obchodu můžeme kategorizovat podle toho, kolik států se na konkrétní dohodě podílí – dělíme je tedy na **bilaterální, plurilaterální a multilaterální** (česky dvoustranné, vícestranné a mnohostranné).

Rozdíl mezi plurilaterálními a multilaterálními dohodami spočívá v tom, že ve Světové obchodní organizaci (více o ní v kapitole 8) se na plurilaterálních dohodách nepodílí členové všichni, ale jen část z nich.[12]

Interregionálními dohodami nazýváme dohody mezi regiony, ne mezi státy. Regionem může být část území státu, nebo také skupinu států.

5 Výhody vyplývající z volného trhu

Základní výhodou volného trhu je, že **omezením překážek bránících obchodu umožňuje jeho realizaci** a **pomáhá tak zvyšovat ekonomický růst**.[13]

> Je důležité zmínit, že za ekonomickým růstem musíme vidět, jaká pozitiva s sebou přináší. Většinou se jedná o: zvýšení průměrné mzdy, snížení nezaměstnanosti, snižování státního dluhu (zejména v relativní míře k HDP), zkvalitnění veřejných služeb a možnost investic, např. do ochrany životního prostředí nebo vědy.[52]

Země se také mohou soustředit na **specializaci a dělbu práce** a vytvářet tak komparativní výhodu (více v kapitole 2.1). Na větším trhu pak mohou některé státy **plně využít potenciál přírodního bohatství** – např. země se značnými zásobami ropy potřebuje přístup na cizí trh, aby je mohla zpeněžit.

Expandováním do zahraničí mají firmy šanci vyrůst a čerpat tak **úspory z rozsahu**. Firmy tak mohou produkovat zboží za nižší cenu,[14] mohou si dovolit riskantnější investice a mohou využívat např. marketingu nebo transportu ve velkém měřítku.[15]

Jak firmy, tak i spotřebitelé profitují z **větší konkurence** – firmy jsou nuceny prosadit svoje zboží a musejí přesvědčit spotřebitele **snížením ceny zboží** nebo **zlepšením jeho kvality.** [16,17]

6 Nevýhody volného trhu

Je nutné si uvědomit, že odstraněním překážek bránících realizaci obchodu přichází státy o nástroje, kterými by mohly chránit domácí ekonomiku a její firmy. Navíc například odstraněním cel ztrácí státy příjem, který stále, často u rozvíjejících se ekonomik, tvoří podstatnou část příjmů státu.

Pokud chtějí státy například konkurovat v rychle se rozvíjejícím odvětví, mohou **nerozvinutý domácí trh** chránit před levnějšími zahraničními výrobky (např. cly nebo dotacemi), dokud nezískají komparativní výhodu nad zahraničními konkurenty. Státy toto vnímají jako investici. I v případě, že se jedná o rozvinuté odvětví, státy bez cel a kvót se nemohou bránit proti **dumpingovým cenám** (= cena pod úrovní nákladů; cílem používání těchto cen je prosadit se na trhu a/nebo vytlačit konkurenci[18]).[19]

Snahou o dosažení komparativní výhody se mohou státy dostat do rizika v případě, že se příliš **soustředí na jedno odvětví**. Toto je riskantní zejména pokud se státy soustředí např. na zemědělství, jehož cena zboží je závislá na přírodních faktorech, které jsou často proměnlivé.[20] Při snaze o větší diverzitu ekonomiky mohou tyto státy profitovat z ochrany nového odvětví, jak je již popsáno výše. Bohatší ekonomiky jsou diverzifikovanější, protože mohou sdílet dodavatelské řetězce, trh práce, dopravní náklady, technologie… Existuje také korelace, která ukazuje, že státy, které exportují více druhů zboží, jsou bohatší. Záleží však také na tom, na které druhy zboží se zaměří – některé druhy (s vyšší přidanou hodnotou) vydělávají více, zatímco některé méně.[21]

Přesunem výroby do nerozvinutých zemí za účelem snížení nákladů hrozí také riziko trvalého **poškození životního prostředí**, protože tyto státy často nemají dostatečně rozvinutou ochrannou legislativu.

Jako každá teorie má i teorie komparativní výhody **své limity** – týká se jen některých odvětví, funguje jen v určitých situacích a za určitých podmínek. Někteří odborníci tvrdí, že s dnešní snadnější **mobilitou kapitálu a pracovní síly** je v současné technologicky vyspělé době aplikovatelnost této teorie problematická. Dříve se totiž mylně předpokládalo, že většina obyvatel bude spokojena s nižší mírou zisku ve své zemi, než aby hledala výhodnější zaměstnání v zahraničí; tehdy nebylo tak běžné a snadné, aby se např. živitel rodiny vydal vydělávat více peněz pro rodinu do zahraničí.[22] Dříve bylo také prakticky nemožné přesouvat např. továrny; dnes je takový přesun méně logisticky i finančně náročný a tudíž dostupnější. V odvětvích, kde je možný **offshoring** (= geografický přesun části výroby do zahraničí), způsobuje mobilita kapitálu problematickou aplikovatelnost této teorie. Přesunutý kapitál **tvoří krátkodobý zisk** v domácí zemi, ale **kapitál způsobuje růst** v zemi, ve které se nachází.[23]

7 Problémy spojené s volným trhem

7. 1 Obecná rizika

Někteří ekonomové tvrdí, že volný trh může fungovat pouze v teoretické rovině. Teorie říká, že jsou zde vítězové a poražení, ale vítězové mohou poražené kompenzovat, takže volný trh je oboustranně výhodný systém. Vítězové ale v praxi poražené často nekompenzují – volný trh totiž sám o sobě nediktuje rozdělování zisků získaných odstraněním bariér rovnoměrně mezi obyvatelstva států.[24] Sdílí také obavy toho, že prosperita způsobená volným trhem nedosahuje ke středním vrstvám obyvatelstva, natožpak k těm spodním.[25]

> “ Vítězové ale v praxi poražené často nekompenzují.

Toky zahraničního kapitálu do rozvíjejících se a přechodových ekonomik mohou podpořit investice, ekonomickou diverzifikaci a růst, nebo vyvolat makroekonomickou nestabilitu. Z rozvojových důvodů **potřebují vlády dostatečný prostor**, aby mohly **řídit zahraniční kapitálové toky**, ovlivňovat jejich objem a směřovat je k produkčním účelům. Volný trh jim tento prostor může vzít.[26]

7. 2 Pracovní místa

Častým argumentem proti volnému trhu je **ztráta pracovních míst**. Firmy se snaží přesunout výrobu do zemí, kde je levnější pracovní síla, a snížit tak finální cenu zboží. V původních zemích proto přicházejí lidé o práci.[27] To může způsobit velkou **regionální a strukturální nezaměstnanost** v původních zemích.[28] V extrémních situacích má offshoring i **lidskoprávní rozměr**, kdy firmy v zahraničí **vytváří špatné pracovní podmínky a zaměstnávají i děti**.[29]

Někteří ekonomové tvrdí, že „volný trh může snížit počet pracovních míst v neefektivních odvětvích, ale **uvolňuje prostředky pro vytvoření pracovních míst v odvětvích efektivních**. Politikou protekcionismu mohou být některá pracovní místa zachráněna, ale tato místa, narozdíl od těch, co by vznikla tržně liberální politikou, nebude moci trh udržet.”[30] Zachraňování těchto pracovních míst může být velice nákladné.[31]

Někteří ekonomové ale upozorňují na to, že „ačkoliv teorie volného trhu například předpokládala, že lidé s pracovní pozicí v neefektivním sektoru (který byl doposud chráněn například cly) si bezproblémově najdou práci v produktivnějším sektoru, v realitě to tak být nemusí. Pokud se navíc míra nezaměstnanosti rapidně zvýší a vysoké procento lidí je nezaměstnaných dlouhodobě, nemůže dojít k uspokojení poptávky na trhu práce.”[32]

7. 3 Životní prostředí a obnovitelné zdroje

Hospodářský růst se zvýšil na úkor životního prostředí. Celosvětové emise CO_2 v oblasti energetiky vzrostly podle Mezinárodní energetické agentury v roce 2017 o 1,4 % **kvůli zrychlení hospodářského růstu, relativně nízkým cenám fosilního paliva a zpomalení úsilí v oblasti energetické účinnosti**. Varovala také, že v současné míře nejsou snahy o boj proti změně klimatu dostatečné pro splnění cílů Pařížské dohody.

Důkazy ukazují, že v zemích s relativně vysokými teplotami, včetně většiny zemí s nízkými příjmy, se růst HDP na obyvatele zpomaluje s rostoucí teplotou.

Rozvoj a zavádění technologií pro obnovitelné zdroje energie má i nadále zásadní význam. Některé **rozvojové země stále více investují do obnovitelných zdrojů energie, než země rozvinuté**, s výraznými investicemi v zemích jako je Egypt, Mexiko a Spojené arabské emiráty. Od roku 2004 Čína převyšuje Evropu jako dominantní investor do obnovitelných zdrojů energie, zejména v roce 2017. 40 % nových investic do obnovitelných zdrojů v celosvětovém měřítku činí Čínu největším světovým investorem v tomto odvětví.[33]

8 Světová obchodní organizace

Světová obchodní organizace (angl. World Trade Organization, dále jen WTO) je jediná **globální** organizace, která se zabývá pravidly mezinárodního obchodu. Svým vznikem nahradila Všeobecnou dohodu o clech a obchodu (angl. General Agreement on Tariffs and Trade, GATT).[34]

Nejvyšší autoritu ve WTO má **ministerská konference**, na které jsou zastoupeny všichni členové. Rozhodnutí ve WTO jsou přijímány **konsensem** všech 164 členů[35] a jsou pro členy závazné. Pravidla WTO jsou vynucována jednotlivými členskými státy, které mohou ukládat represivní obchodní sankce vůči státům, které pravidla nedodržují.[36]

Mezi hlavní činnosti WTO patří:

- zprostředkovávání prostoru pro jednání o odstraňování bariér v mezinárodním obchodu,
- monitorování implementovaných rozhodnutí,
- posuzování obchodních politik jednotlivých států,
- pomoc nečlenským státům se vstupem do WTO,
- vedení ekonomických rešerší, které jsou nezbytné pro její fungování.[37]

8. 1 Základní principy jednání ve WTO

Jednání je vybudováno na následujících principech:

- **zásady nediskriminace**
  - **princip doložky nejvyšších výhod** (pro všechny členy WTO jsou mezi sebou poskytovány stejné podmínky pro přístup na trh, výjimkou jsou pouze dohody o volném obchodu, které mohou stanovit mezi svými signatáři příznivější podmínky),
  - **princip národního zacházení** (v přístupu na trh není činěn rozdíl mezi domácím a zahraničním produktem),
- **zásady předvídatelnosti, stability a transparentnosti** (možnost spolehnout se na právní závaznost a dlouhodobou neměnnost obchodních pravidel),
- **rozvojový princip** (podpora rozvoje a ekonomických reforem).[38]

8. 2 WTO a ECOSOC

Ačkoliv **WTO nespadá do struktur OSN**, často **spolupracuje s jejími orgány**. S ECOSOC spolupracuje v rámci dvou hlavních příležitostí:

1. Každé jaro se koná v ECOSOC schůze se zástupci vyšších úředníků z Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, WTO a Konference o obchodu a rozvoji (UNCTAD). Tato schůze má udržovat dialog o konkrétních otázkách, jako je Financování rozvoje prostřednictvím kulatých stolů i neformálních rozhovorů.
2. V červenci se každoročně koná v Ženevě zasedání ECOSOC, kde se WTO účastní Segmentu na vysoké úrovni tohoto zasedání.[39]

WTO se také zaměřuje při své práci na **naplňování cílů udržitelného rozvoje** (Sustainable Development Goals, dále jen SDGs), které kladou značný důraz na roli mezinárodního obchodu při podpoře udržitelného rozvoje a **uznávají přínos, kterým může WTO přispět k plnění Agendy 2030**[40] (konkrétní SDGs, které WTO pomáhá naplňovat jsou na Obr. 1).[41]

Mezinárodní měnový fond je organizace, která se snaží udržet finanční globální stabilitu prostřednictvím technické pomoci, školení a půjček jednotlivým státům.

Skupina Světové banky je mezinárodní organizace sestávající z pěti agentur, které poskytují rozvojovým zemím na celém světě zásadní finanční a technickou pomoc při snižování světové chudoby.[53]

ECOSOC se k problematice volného obchodu doposud stavil takto: „Budeme nadále propagovat univerzální, na pravidlech založený, otevřený, transparentní, inkluzivní, nediskriminující a spravedlivý multilaterální obchodní systém pod WTO, a zároveň i smysluplnou liberalizaci obchodu."[42]

Obr. 1: Konkrétní SDGs, které WTO pomáhá naplňovat.

8. 3 Současná situace vyjednávání ve WTO

Na ministerské konferenci v Dauhá v Kataru v roce 2001 členové WTO souhlasili s novým kolem vyjednávání, které se mělo zabývat hlavně rozvojovými státy, konkrétně pak hlavně problematikou zemědělství, služeb a ochrany duševního vlastnictví. Jako název obsahu tohoto kola vyjednávání se používá zkratka DDA (angl. Doha Development Agenda).[43] Důležitou součástí DDA byl i domluvený **princip jednoho závazku**, který stanovuje, že jednání bude zcela dokončené až budou zváženy a dokončeny všechny části této dohody.

V roce 2013 na ministerské konferenci na Bali byla přijata „Dohoda o usnadnění obchodu" (ang. Trade Facilitation agreement, TFA), která obsahovala mnoho změn, které měly pomoci rozvojovým zemím zjednodušit obchodování a obecně pomoc při rozvoji[44] – byl to tedy i první úspěch tohoto vyjednávání.

„Na sklonku roku 2015 byla přijata Deklarace ministrů z Nairobi, na které členové poprvé oficiálně přiznali zásadní názorové rozdíly, pokud jde o uzavření DDA jako celku. Někteří členové trvali na dokončení dle původního mandátu, jiní tento cíl považovali za překonaný (nereálný) a požadovali zaujmout k jednání nový přístup. Všichni členové se zavázali jednat dále ve zbývajících oblastech DDA, někteří však požadovali začít jednat i o dalších, tzv. nových tématech, na něž se mandát nevztahuje, nicméně která v závislosti na aktuálním vývoji světového obchodu nabývají stále větší důležitosti (elektronický obchod, investice, obecně problematika globálních hodnotových řetězců apod.). V souladu s Deklarací však rozhodnutí o zahájení jednání o nových otázkách mělo být odsouhlaseno všemi členy."[45]

Konference v Buenos Aires r. 2015 nepřinesla žádný pokrok ve vyjednávání, ani jednotný plán do budoucna. Můžeme tedy konstatovat, že jednání již pár let stagnuje.[46]

9 Možná řešení

Protože se vyjednávání o DDA na poli WTO ocitlo **kvůli rozhodování konsensem** na mrtvém bodě, je logické, že svět hledá jiné cesty k rostoucí prosperitě. Státy se proto snaží liberalizovat obchod interregionálně, nebo bilaterálně, např. TPP, EU-Japonsko, CETA, EU-Vietnam... **Počet bilaterálních dohod zaznamenal rapidní nárůst**.

Některé státy se v posledních letech na poli WTO **shodly na velkých dohodách v menších skupinách (tzv. plurilaterální dohody)**. Například Dohoda o informačních technologiích je řešena momentálně jen mezi 82 státy, které ovládají 97% tohoto trhu.[47] Nová Dohoda o obchodu se službami (angl. Trade in Services Agreement, TiSA), která by měla navázat na již zavedenou GATS (angl. General Agreement on Trade in Services), je vyjednávána jen mezi 23 členy WTO.[48]

Podle některých odborníků může konec vyjednávání DDA v důsledku **přinést více dynamiky** mezi členy WTO. Zároveň se globální systém obchodu stává s rostoucím počtem bilaterálních, regionálních a plurilaterárních dohod daleko **složitějším**. Těžké to mají zejména menší podniky v rozvojových zemích při snaze zorientovat se ve stále komplexnějším systému mezinárodních dohod. WTO by se měla **snažit o zlepšení orientace v tomto systému** a být využita jako **platforma i pro budoucí vyjednávaní.**[49]

Státy G7 po summitu v Charlevoir (2018) publikovaly výstup, ve kterém zmiňují i vizi o budoucnosti dohod o volném obchodu. Podpořily roli WTO jako platformy pro jednání o obchodních dohodách, která ale **potřebuje modernizovat**. Konstatují, že všechny obchodní dohody by zároveň měly být slučitelné s vizí WTO a usilovat o volné, férové a všestranně výhodné obchodní partnerství.[50]

Problémem ale není jen zaseknuté vyjednávání. Aby bylo možné nadále růst, je potřeba při vytváření nové dohody myslet i na řešení problémů, které s sebou volný trh přináší. Klíčovými aspekty možného řešení podle UNCTAD je např. **zvýšení veřejných investic** s důrazem na péči o své obyvatelstvo, které zahrnuje **zlepšení infrastruktury** a **vytváří pracovní místa bez rozdílu genderu**. Tím se může vyrovnat nerovnoměrné přesouvání pracovních pozic.

Státy by se ruku v ruce s investicemi měly také zaměřit na **zvyšování svých příjmů** – zejména v době konjunktury. Jedním z takových kroků by bylo zavedení progresivního zdanění firem – stát by tak mohl více „narovnávat misky vah" a rozdělovat více zisky z mezinárodního obchodu mezi ty, kteří z něj tolik netěží. To by ale potřebovalo koordinaci na mezinárodní úrovni, aby se firmy jednoduše nepřesunuly za lepšími daňovými podmínkami – proto by měly státy řešit problematiku daňových rájů. To by mělo mimo jiné také snížit možnosti offshoringu. Koordinaci by také měly státy vyvinout v oblasti **zdaňování online firem**, kde nepanuje mezinárodní konsenzus o tom, jakým způsobem tyto firmy danit.

Mezinárodní spolupráci by měly státy zlepšit i při sdílení technologií, které by mohly zmírnit dopady na životní prostředí.[51]

10 Závěr

Volný trh, jako ekonomický systém, pomáhá zajišťovat ekonomický růst, a proto se státy snaží odstraňovat překážky bránící obchodu pomocí dohod o jeho volnosti. To vede k většímu výběru zboží a narovnání jeho ceny podle nabídky a poptávky.

Tyto dohody s sebou nesou i rizika, pokud nebude brán dostatečný ohled na potřeby států, které nebudou mít prostředky na ochranu své ekonomiky. Při vyjednávání té nejvýhodnější dohody může dojít k upozadění důležitých aspektů jako ochrany duševního vlastnictví, životního prostředí nebo rovnoměrné zaměstnanosti. Státy by měly také brát v potaz i ty, kterým tyto dohody škodí.

Světový systém obchodování je křehký, proto WTO poskytuje prostor pro jednání o mezinárodním obchodě a monitoruje obchodní politiku svých členů s cílem obchod co nejvíce otevřít. O efektivitě této organizace se ale kvůli zamrznutému jednání vedou spory. Pokud ale některé velmoci přestanou na multilaterální úrovni kooperovat úplně a přejdou do "obchodní války", svět se určitě nevyhne velkým ztrátám.

Otázky pro jednání

1. Kterých regionálních partnerství v oblasti obchodu je váš stát součástí? Jedná momentálně o nějakých, případně s kým? Zvažuje z nějakých vystoupit?
2. Podporuje váš stát plurilaterální dohody ve WTO?
3. Kritizuje váš stát WTO? Volá po reformě?
4. V jakých opatřeních se snaží váš stát splnit podmínky Pařížské dohody? Je jejím signatářem?
5. Snaží se váš stát investovat do veřejných prostředků? Jaký je vývoj vaší zaměstnanosti? Trpí váš stát regionální/strukturální nezaměstnaností? Jsou ženy zapojeny rovnocenně s muži na trhu práce? Pokud je to potřeba, jak plánuje váš stát situaci řešit?
6. Které státy nejvíce blokují jednání ve WTO? Co jsou sporné body, na kterých se jednání zaseklo? Je váš stát právě tím státem, který nehodlá odstoupit ze svých podmínek?
7. Z kterých exportních artiklů získává váš stát nejvíce peněz? Je tento artikl něčím ohrožen? Jak moc ovlivňuje výroba s ním spojená životní prostředí?
8. Na obchod se kterými státy se váš stát nejvíce spoléhá? O jaké zboží se jedná?

Doporučené zdroje

Trade and Development Report 2017 (UNCTAD)
Velmi obsáhlý report o situaci globální ekonomiky a výzvách, kterým momentálně čelí. Nenechte se odradit délkou, dají se v něm bezproblémově hledat informace pomocí obsahu.

https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2017_en.pdf

The deceptive promise of free trade – DW Documentary
Dokument o úskalích spojených s globalizací a volným trhem demonstrovaných na konkrétních příkladech.

https://www.youtube.com/watch?v=DnW9ZQtI1_E

What global trade deals are really about (hint: it's not a trade)
Tedx talk o dohodách volného obchodu a jejich souvislostech, které nemusí být na první pohled zřejmé.

https://www.youtube.com/watch?v=-v3uqD1hWGE

Why can't this car be sold in the US?
Reportáž, krátký příklad o rozdílných standardech u aut mezi EU a USA.

https://www.bbc.com/news/av/business-31101842/why-can-t-this-car-be-sold-in-the-us

Seznam použitých zdrojů

1 Trump Trade War: EU plans major international effort. Business Insider [online]. 4.7.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: http://www.businessinsider.com/trump-trade-war-eu-plans-major-international-effort-2018-7

2 Charting the US-China trade battle. [online]. 6.7.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/business-44728166

3 WTO boss: Protectionism ‚will hit global economy'. BBC News. [online]. 4.7.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.bbc.com/news/av/business-44719145/wto-boss-protectionism-will-hit-global-economy

4 KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-868-5127-3.

5 KLÍMA, Jan. Makroekonomie. Praha: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-868-5127-3.

6 Free Market. Investopedia - Sharper Insight. [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/terms/f/freemarket.asp

7 Quota. Encyclopedia Britannica [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/quota

8 Types of protectionism [online]. Dostupné z: http://www.sanandres.esc.edu.ar/secondary/economics%20packs/international_economics/page_18.htm

9 Tamtéž.

10 TTIP for dummies. Euractiv.com [online] 16.2.2015 [cit. 15.08.2018]. Dostupné z: https://www.euractiv.com/section/trade-society/linksdossier/ttip-for-dummies/

11 Different types of Trade Agreements - TIFA, BIT, PTA,FTA,CECA, CEPA, CU, CM, EU, E&MU. YouTube [online]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=jD7iU9sG3B8

12 Multilateralism vs Plurilateralism [online] WTO [cit. 05.09.2018]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/forums_e/public_forum12_e/session29agah_e.pdf

13 Trade Openness Raises Economic Growth. The National Bureau of Economic Research [online]. Dostupné z: http://www.nber.org/digest/nov97/w5978.html

14 Economies Of Scale. Investopedia - Sharper Insight. Smarter Investing. [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.investopedia.com/terms/e/economiesofscale.asp

15 Definition of economies of scale | Economics Help. Economics Help [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/micro-essays/costs/economies-scale/

16 Benefits of free trade | Economics Help. Economics Help [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/trade2/benefits_free_trade/

17 Free Trade Agreement Pros and Cons. The Balance - Make Money Personal [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.thebalance.com/free-trade-agreement-pros-and-cons-3305845

18 Dumping Marke.cz [online]. 12.1.2015 [cit. 27.07.2018] Dostupné z: http://www.marke.cz/dumping/

19 Arguments against free trade. Economics Help [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/trade2/arguments-against-free-trade/

20 Tamtéž.

21 What You Export Matters. The National Bureau of Economic Research [online]. Dostupné z: https://www.nber.org/papers/w11905

22 RICARDO, David. On the principles of political economy, and taxation. London: John Murray, 1817.

23 Ricardo's Dilemma: 2 Big Problems With Comparative Advantage. National Economics Editorial [online]. 13.12.2016 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://nationaleconomicseditorial.com/2016/12/13/problems-with-comparative-advantage/

24 Lewis, Meredith. WTO Winners and Losers: The Trade and Development Disconnect. (2007)

25 On the Wrong Side of Globalization - The New York Times. Opinion - Opinionator - The New York Times [online]. 15.3.2014[cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://opinionator.blogs.nytimes.com/2014/03/15/on-the-wrong-side-of-globalization/

26 TRADE AND DEVELOPMENT REPORT, 2014. UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT [online]. [cit. 22.07.2018].

Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2014_en.pdf

27 Arguments against free trade | Economics Help. Economics Help [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/trade2/arguments-against-free-trade/

28 Who are the winners and losers from free trade? Economics Help [online]. 15.6.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/blog/141607/economics/who-are-the-winners-and-losers-from-free-trade/

29 Children & Cotton - Learning Zone for Social Studies & Citizenship. New Lanark World Heritage Site and Visitor Attraction Lanarkshire near Edinburgh and Glasgow Scotland [online]. Dostupné z: http://newlanark.org/learningzone/childlabourtoday.php

30 The Benefits of Free Trade: Addressing Key Myths. Mercatus Center [online]. leden 2017. Dostupné z: https://www.mercatus.org/system/files/boudreaux_and_ghei_-_policy_brief_-_the_benefits_of_free_trade_addressing_key_myths_-_v2.pdf

31 If We Buy American, No One Else Will. The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia [online]. 31.1.2009 Dostupné z: https://www.nytimes.com/2009/02/01/opinion/01irwin.html

32 On the Wrong Side of Globalization. Opinion - Opinionator - The New York Times [online]. 15.3.2014[cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://opinionator.blogs.nytimes.com/2014/03/15/on-the-wrong-side-of-globalization/

33 World economic situation and prospects as of mid-2018. Economic and Social Council. [online] 8.5.2018 [cit. 27.07.2018] Dostupné z: undocs.org/E/2018/63

34 What is the WTO? World Trade Organization [online] [cit. 22.07.2018] Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm

35 Tamtéž.

36 What's Next for the WTO? Council on Foreign Relations [online] 23.3.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.cfr.org/backgrounder/what-s-next-wto

37 What is the WTO?. World Trade Organization [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm

38 Základní informace k WTO a DDA. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [online] 11.4.2018 [cit. 6.9.2018] Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/

39 The WTO and the United Nations. World Trade Organization - Home page [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/wto_un_e.htm

40 About the Bretton Woods Institutions. The Bretton Woods Comittee [online]. [cit. 12.08.2018]. Dostupné z: http://www.brettonwoods.org/page/about-the-bretton-woods-institutions

41 The WTO and the Sustainable Development Goals . World Trade Organization [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/sdgs_e/sdgs_e.htm

42 Ministerial declaration of the 2017 high-level political forum on sustainable development: "Eradicating poverty and promoting prosperity in a changing world" Economic and Social Council [online] 14.7.2017 [cit. 27.07.2018] Dostupné z: undocs.org/E/2017/L.29–E/HLPF/2017/L.2

43 The Doha Round. World Trade Organization [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm

44 Ninth WTO Ministerial Conference - Indonesia. World Trade Organization [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc9_e/mc9_e.htm

45 Základní informace k WTO a DDA. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [online] 11.4.2018 [cit. 6.9.2018] Dostupné z: https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/spolecna-obchodni-politika-eu/svetova-obchodni-organizace/zakladni-informace-k-wto-a-dda--7894/

46 Opinion | Global Trade After the Failure of the Doha Round. The New York Times - Breaking News, World News & Multimedia [online]. 1.1.2016 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2016/01/01/opinion/global-trade-after-the-failure-of-the-doha-round.html

47 Information Technology Agreement. World Trade Organization [online]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/inftec_e/inftec_e.htm

48 What's Next for the WTO?. Council on Foreign Relations [online]. 23.3.2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.cfr.org/backgrounder/

whats-next-wto

49 The Doha Round is dead – long live the WTO?. Deutsches Institut für Entwicklungspolitik [online] [cit. 22.07.2018] 21.12.2015 Dostupné z: https://www.die-gdi.de/en/the-current-column/article/the-doha-round-is-dead-long-live-the-wto/

50 2018 G7 Summit – Canada 2018 G7 Presidency – Charlevoix, Quebec [online] červen 2018 [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://g7.gc.ca/wp-content/uploads/2018/06/G7SummitCommunique.pdf

51 TRADE AND DEVELOPMENT REPORT, 2017. UNITED NATIONS CONFERENCE ON TRADE AND DEVELOPMENT [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/tdr2017_en.pdf

52 Benefits of economic growth. Economics Help [online]. [cit. 22.07.2018]. Dostupné z: https://www.economicshelp.org/macroeconomics/economic-growth/benefits-growth/

53 About the Bretton Woods Institutions. The Bretton Woods Comittee [online]. [cit. 12.08.2018]. Dostupné z: http://www.brettonwoods.org/page/about-the-bretton-woods-institutions

The Kellner Family Foundation

tohle je generální partner

tohle jsou TOP partneři

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

PRAHA PRAGUE PRAGA PRAG

KB

Evropská komise
Zastoupení v České republice

METROPOLITNÍ UNIVERZITA PRAHA

US embassy

Erasmus+

tohle jsou partneři

VŠE

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

MĚSTSKÁ ČÁST PRAHA 3

Městská část Praha 6

SCIO

Embassy of Canada
Ambassade du Canada

AUTO ZRUCKÝ
DEALER NISSAN

tohle jsou podporovatelé

interhotel AMBASSADOR ZLATÁ HUSA

UNITED NATIONS
Informační centrum OSN v Praze

Microsoft

leo express

T

tohle jsou mediální partneři

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

RESPEKT